

HÄMEEN LIITTO
Regional Council of Häme

Kanta-Hämeen maakuntaohjelma 2026–2029

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma
Hämeen maakuntahallitus 20.1.2025

Maakuntaohjelma

Maakuntaohjelma on alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista annetun lainmukainen määräaikainen ohjelma-asiakirja. Se sisältää maakunnan mahdollisuuksiin ja tarpeisiin, kulttuuriin ja muihin erityispiirteisiin perustuvat kehittämisen tavoitteet. Maakuntaohjelma laaditaan valtuustokausittain. Hämeen maakuntavaltuusto hyväksyy nyt laadittavan maakuntaohjelman vuoden 2025 viimeisessä kokouksessa, jolloin maakunnalla on 2026 alkaen voimassa oleva maakuntaohjelma.

Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) on ohjeistanut maakuntien liittoja maakuntaohjelman 2026–2029 laadinnassa. Osallistavassa prosessissa valmistettava maakuntaohjelma sisältää alueen mahdollisuuksiin ja tarpeisiin, kulttuuriin ja muihin erityispiirteisiin perustuvat kehittämisen tavoitteet ja kuvauksen keskeisistä toimenpiteistä niiden saavuttamiseksi. Maakuntaohjelmien valmistelun yhteydessä maakuntien liittoja pyydetään päivittämään älykkään erikoistumisen strategiansa EU:n ohjelmakautta 2021–2027 varten. Päivitetty strategia tulee liittää osaksi maakuntaohjelman kokonaisuutta.

Maakuntaohjelma valmistellaan yhteistyössä kuntien, valtion viranomaisten ja alueiden kehittämiseen osallistuvien yhteisöjen ja järjestöjen sekä muiden vastaavien tahojen kanssa. Maakuntaohjelma laaditaan siten, että varmistetaan sen vaikuttavuus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten (ELY-keskus) ja tarvittavin osin aluehallintovirastojen strategiaan ohjausasiakirjoihin nähden.

Valtioneuvoston syksyllä 2024 antama aluekehittämispäätös ”Uudistuvat ja hyvinvoivat alueet” ja sen painopisteet tulee myös huomioida maakuntaohjelmassa ja sen toteuttamisessa. Aluekehittämisen painopisteitä kaudelle 2024–2027 ovat:

1. Kestävä elinvoima ja investoinnit
2. Hyvinvoiva väestö ja yhteisöt
3. Vetovoimainen elinympäristö ja monimuotoinen luonto

Tarkemmin tarkasteltavat kehityssuunnat on esitetty alla Kanta-Hämeen tilannekuvan koosteessa:

Kanta-Hämeen tilannekuva

4 teemaa, 10 kehityssuuntaa

Väestönkehitys	Elinkeinoelämä	Hyvinvointi	Elinympäristö
Väestömäärän kehitys Maan sisäinen muuttoliike Maahanmuutto Syntyvyys Väestön ikääntyminen	Tuottavuus ja arvonlisäys Teollisuuden merkitys TKI-panostukset Osaaminen Työvoimapula	Sairastavuus Hyvinvointi Nuorten hyvinvointi Rakennetyöttömyys Vieraskieliset	Ilmastonmuutoksen hillintä Luonnon monimuotoisuus Pendelöinti Asuminen Asutuksen keskittyminen

Taulukko 1: Kanta-Hämeen tilannekuva

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa (OAS) kuvataan Kanta-Hämeen maakuntaohjelman 2026–2029 laatimisen osallistumis- ja arviointimenettelyt sekä ohjelman vaikutusten arviointiprosessi. Se antaa tietoa työn vaiheista ja aikataulusta sekä vaikutusmahdollisuuksista. Asiakirja toimii maakuntaohjelman työsuunnitelmana, joka täydentyy prosessin aikana. Maakuntaohjelman laadinnassa noudatetaan lakia viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista (SOVA-laki). SOVA-lain mukaan viranomaisella on velvollisuus selvittää ja arvioida valmistelemiensa suunnitelmien ja ohjelmien vaikutukset.

SOVA-laki antaa kansalaisille mahdollisuuden vaikuttaa elinympäristöönsä koskevaan päätöksentekoon. Jokainen prosessin osallinen on oikeutettu saamaan tietoa ja lausumaan mielipiteensä suunnitelman tavoitteista ja sisällöstä. SOVA-lain mukainen ohjelman ympäristövaikutusten arviointi tähtää parhaan mahdollisen ratkaisuvaihtoehdon löytymiseen ja mahdollisten haittavaikutusten lieventämiseen.

Maakuntaohjelman 2026–2029 valmisteluprosessi

Uuden maakuntaohjelman valmistelu aloitettiin Hämeen liitossa maakuntahallituksen päätöksellä syyskuussa 2024. Maakuntavaltuuston seminaarissa syyskuussa paneuduttiin yhdessä tulevaisuuden haasteisiin, hanketoimintaan ja ylimaakunnalliseen yhteistyöhön. Syksyllä 2024 työn painopiste oli maakuntien vertaisarvioinnissa (Kanta-Häme, Päijät-Häme, Uusimaa ja Varsinais-Suomi) ja Kanta-Hämeen oman tilannekuvan valmistelussa.

Tilannekuva

Kanta-Hämeen tilannekuva rakentuu neljän pääteeman ympärille, jotka käsittelevät alueen kehityksen keskeisiä osa-alueita. Väestönkehityksessä tarkastellaan väestömäärän muutoksia, sisäistä muuttoliikettä, maahanmuuttoa sekä syntyvyyden ja väestön ikääntymisen vaikutuksia. Kestävä elinvoima nojaa tuottavuuden ja arvonnäkökulman kehittämiseen sekä teollisuuden merkitykseen, tutkimus-, kehitys- ja innovaatio (TKI) -panostuksiin, osaamisen kehittämiseen ja työvoimapulan ratkaisuihin.

Hyvinvoinnin väestön osalta painottuvat sairastavuus, yleinen hyvinvointi ja nuorten tilanne, mutta myös rakenteellinen työttömyys ja vieraskielisten väestöryhmien haasteet ovat tarkastelun kohteena. Lopuksi elinympäristön osalta keskiössä ovat ilmastonmuutoksen hillintä, luonnon monimuotoisuuden turvaaminen sekä pendelöinnin, asumisen ja asutuksen keskittymisen vaikutukset alueen kehitykseen.

Maakuntaohjelman valmistelussa huomioidaan Suomen kasvukäytävän järjestämissä vuorovaikutteisissa tilannekuvissa laaditut kuntakohtaiset mallit, Forssan seudun elinkeinopoliittinen ohjelma, Länsi-Suomen maakuntien yhteistyössä laatima visiotyö sekä maakunnan kuntien omat strategiat ja painopisteet.

Kanta-Hämeen kehittämisen teemoja

Syksyllä 2023 yhdessä maakunnan sidosryhmien kanssa käytiin yhdessä läpi Kanta-Hämeen kehittämisen pitkänjähtäimen kannalta merkittäviä kehittämisen teemoja. Häme TKI -selvityksen yhteydessä tehdyissä sidosryhmien haastatteluissa ja

yhteisissä työpajoissa nousivat esille seuraavat tulevaisuuden kannalta merkittävät kehitysteemat:

- Biotalous / kiertotalous / ruokajärjestelmä
- Datatalous / digitaalisuus / robotiikka/ kaksoiskäyttöteknologiat / valmistava teollisuus
- Elämystalous / muotoilu /matkailu & kulttuuri / hyvinvointi
- Rakennettu ympäristö / logistiikka / asuminen /energia

Laajana, kaikkia osa-alueita leikkaavana teemana esille nousi turvallisuus. Muita esille nousseita läpileikkaavia kehittämisen teemoja olivat kansainvälistyminen, yrittäjyys ja startup -toiminta, ilmasto ja ympäristö, vastuullisuus ja osaaminen.

Yhteisiä kehittämisen teema-alueita valmistellaan Häme TKI -selvityksen aineistoja hyödyntäen kevään 2025 aikana teemaryhmissä, maakuntaohjelman Howspace-alustalla ja yhteisissä työpajoissa.

Vertaisarviointi kannustaa yhteistyöhön

Nykyisen Kestävän kasvun Häme 2022–2025-maakuntaohjelman arviointi toteutettiin vertaisarviointina yhdessä Päijät-Hämeen, Uudenmaan ja Varsinais-Suomen maakuntien liittojen kanssa.

Arvioinnin keskeiset havainnot ja kehittämissuositukset otetaan huomioon uuden maakuntaohjelman valmistelussa. Kanta-Hämeen ohjelman arvioi Varsinais-Suomen liitto. Vertaisarvioitsijoiden mielestä Kestävän kasvun Häme 2022–2025-ohjelma on sisällöltään selkeä, ymmärrettävä, yleisesti sujuva sekä otteeltaan mahdollistava.

Verstaisarvioinnin mukaan Kanta-Hämeen maakuntaohjelma on rakenteeltaan ja luottavuudeltaan onnistunut, ja sen tavoitteita pidetään relevantteina. Kehittämällä ohjelman sisältöä ja selkeyttämällä sen yhteyksiä muihin strategioihin ja sidosryhmiin sen vaikuttavuutta ja merkityksellisyyttä voidaan entisestään vahvistaa.

Vertaisarvioinnin johtopäätökset:

- **Selkeä ja luettava:** Maakuntaohjelman rakennetta ja luottavuutta on kiitetty. Ohjelman eteneminen on loogista ja helppoa seurata, ja se on onnistuttu luomaan kiinnostavaksi. Myös ohjelman me-muotoinen kirjoitusasu on saanut kiitosta.
- **Relevantit tavoitteet:** Maakuntaohjelman valinnat ja tavoitteet on johdettu hyvin maakunnan tarpeista, mikä tekee niistä relevantteja maakunnan kehityksen kannalta. Ohjelman painopisteet on koettu sekä nykyhetken että tulevaisuuden kannalta keskeisiksi.
- **Maakuntaohjelman ja älykkään erikoistumisen strategian integrointi:** Maakuntaohjelma ja älykkään erikoistumisen strategia (ÄES) on täysin integroitu, mikä nähtiin sekä etuna että haasteena. Yhdistämisen etuna nähtiin tehokkuus, selkeys ja yhdenmukaisuus. Haittapuolena nähtiin riski, että ÄES:n erityispiirteet jäävät piiloon ja sen seuranta ja arviointi hankaloituvat.
- **Onnistunut tilasto- ja hankeseuranta:** Maakunnan tilasto- ja hankeseuranta on erinomaisesti toteutettu. Esimerkiksi Häme-portfolio koettiin hyväksi tavaksi seurata toimintaa.

- **Vaikutukset kansainväliseen yhteistyöhön:** Maakuntaohjelman vaikutukset näkyvät erityisesti kansainvälisen ja EU-yhteistyön laajentumisena. Kansainväliseen yhteistyöhön liittyvät panostukset on tunnustettu vahvoiksi.
- **Merkittävä rooli rahoituksen kohdentamisessa:** Maakuntaohjelman merkitys rahoituksen kohdentamisessa on selkeä. Rahoitusta on suunnattu erityisesti innovaatioiden kehittämiseen ja tutkimus- ja kehitystoimintaan, mikä on edistänyt ohjelman tavoitteiden toteutumista.
- **Läpinäkyvä vaikutusten avaaminen:** Maakuntaohjelmassa avataan läpinäkyvästi ja onnistuneesti maakuntaohjelman tavoitteiden ja toimenpiteiden arvioituja vaikutuksia, mukaan lukien mahdolliset negatiiviset vaikutukset.

Vertaisarvioinnissa esitetyt kehittämiskohteet:

- **Valintojen perusteleminen:** Maakuntaohjelmassa tehtyihin valintoihin kaivattiin perusteluita. Esimerkiksi TKI-työhön painottamista pidettiin valintana, jonka taustoitus ja perustelu olisi voinut olla vahvempi.
- **Ihmislähtöisyyden ja hyvinvoinnin korostaminen:** Maakuntaohjelmaan kaivattiin nykyistä enemmän ihmislähtöisyyden ja hyvinvoinnin huomioonottamista.
- **Visualisointien lisääminen:** Ohjelmaan toivottiin lisää visualisointeja, jotka havainnollistaisivat temaattisia kokonaisuuksia ja toimenpiteitä.
- **Tulevaisuusskenaarioiden ja ennakointitiedon hyödyntäminen:** Tulevaisuusskenaarioiden ja ennakointitiedon hyödyntäminen sekä niiden vaikutukset toimenpiteisiin jäivät epäselviksi.
- **Osallistamisprosessin selkeyttäminen:** Vaikka sidosryhmiä on pyritty osallistamaan maakuntaohjelman laadintaan, osallistuneet tahot ja itse osallistamisprosessi koettiin epäselväksi.
- **Maakuntaohjelman tavoitteiden ja vaikutusten seurannan selkeyttäminen:** Tilasto- ja hankeseuranta on onnistunut, mutta itse maakuntaohjelman tavoitteiden ja vaikutusten seuranta koettiin seurantamenetelmien laaja-alaisuuden vuoksi epäselväksi.
- **Yhteyksien selkeyttäminen:** Maakuntaohjelman yhteydet aluesuunnittelun kokonaisuuteen ja muihin maakuntaa ohjaaviin strategioihin ja ohjelmiin koettiin epäselviksi.
- **Kansallisten verkostojen ja yhteistyön esiintuominen:** Maakuntaohjelmassa painottuu kansainvälisyys. Kansallisten yhteyksien ja yhteistyön esiintuominen toisi selkeitä etuja.

Yhteistyötä ja osallistumista

Maakuntaohjelma laaditaan laaja-alaisessa yhteistyössä Hämeen liiton, kuntien ja valtion aluehallintoviranomaisten sekä alueiden kehittämisen kannalta merkittävien yhteisöjen, järjestöjen ja muiden vastaavien tahojen kanssa. Maakunnan asukkaat sekä yritysten ja muiden organisaatioiden edustajat kutsutaan mukaan maakuntaohjelman 2026–2029 valmisteluun. Maakuntalaisille ja maakunnan toimijoille annetaan mahdollisuuksia osallistua tulevaisuustyöhön sekä kommentoida maakuntaohjelman osallistumis- ja arviointi-suunnitelmaluonnosta ja aikanaan maakuntaohjelma- ja ympäristöselostusluonnoksia.

Maakuntaohjelman vaikutusten arviointityö on vuorovaikutteista ja tapahtuu samanaikaisesti ohjelman laadinnan kanssa. Onnistumisina ja hyvinä käytäntöinä vertaisarvioitsijat tunnistivat Kestävän kasvun Häme-ohjelmassa tasapainoisen seutukuntaohtaisen tilannekuvan huomioimalla niiden heikkoudet ja vahvuudet. Muutosjoustavuutta käsitellään laajasti ja huolellisesti tunnistamalla siihen liittyviä vahvuuksia ja heikkouksia kuin myös toimenpiteitä muutosjoustavuuden parantamiseksi. Laajojen valmisteluprosessien kautta kumppanuudet ja verkostot nousevat hyvin esille. Johtamisen käytännöt ja työkalut (kuten Hämeen liiton strategia, Kanta-Hämeen elinvoimakatsaus ja Häme-portfolio) tukevat onnistuneesti ohjelmatyötä.

Maakuntaohjelman valmistelun aikana järjestetään sidosryhmille seminaareja, työpajoja sekä keskustelutilaisuuksia. Yhteistyötä viriteltiin yhdessä maakunnan toimijoiden kanssa Häme-ekosysteemipelissä jo syksyllä 2024. Lisäksi Hämeen aluekehityspäivässä syksyllä 2024 käytiin läpi sidosryhmien strategioita.

Työskentelyä varten otetaan käyttöön virtuaalinen Howspace-työympäristö, jota on hyödynnetty edellisen ohjelman valmistelussa ja eri yhteyksissä maakunnan sidosryhmien kanssa. Ohjelman valmistelua ja sisältöä esitellään päätöksenteko- ja valmisteluelinten (maakuntahallitus, maakuntavaltuusto, maakuntauudistuksen valmisteluun liittyvät työryhmät, maakunnan yhteistyöryhmä MYR ja sen sihteeristö MYRS) lisäksi sidosryhmätilaisuuksissa, kuten kuntajohtajakokouksissa, elinkeinotoimijoiden ryhmässä, järjestöneuvottelukunnassa sekä maakunnan nuorisovaltuustossa.

Maakuntaohjelman luonnos valmistuu alkukesästä 2025. Lausuntokierroksen perusteella ohjelma viimeistellään siten, että se voidaan hyväksyä maakuntavaltuuston kokouksessa 24.11.2025.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaprosessi

SOVA-lain mukainen ympäristövaikutusten arviointi on osa maakuntaohjelman valmistelua. Hämeen liitto ohjaa ja johtaa ympäristöselostuksen ja vaikutusten arvioinnin laadintaa, joka tehdään yhteistyössä Hämeen ELY-keskuksen ja Uudenmaan ELY-keskuksen liikennevastualueen kanssa.

Maakuntaohjelman vaikutuksia arvioidaan SOVA-lain ja -asetuksen mukaisesti. Vaikutusten arvioinnin kulku ja johtopäätökset kootaan ohjelmaan sisältyvään ympäristöselostukseen. Arvioitavaksi tulevat ohjelman toteuttamisen kannalta merkittävät vaikutukset. Keskeistä arvioinnissa on ohjelman linjausten ja esille nostettujen kehittämistoimenpiteiden vaikutukset suhteessa kehittämisen periaatteisiin, määrällisiin tavoitteisiin ja ohjelman ympäristötavoitteisiin.

Vaikutusten arviointi tapahtuu maakuntaohjelman laatimisprosessin yhteydessä asiantuntija-arvioina. Tavoitteena on avoin ja tiivis vuorovaikutus maakunnassa asuvien ja toimivien kanssa. Prosessi palvelee siten ohjelman hyväksymistä, toteutusta ja seuranta.

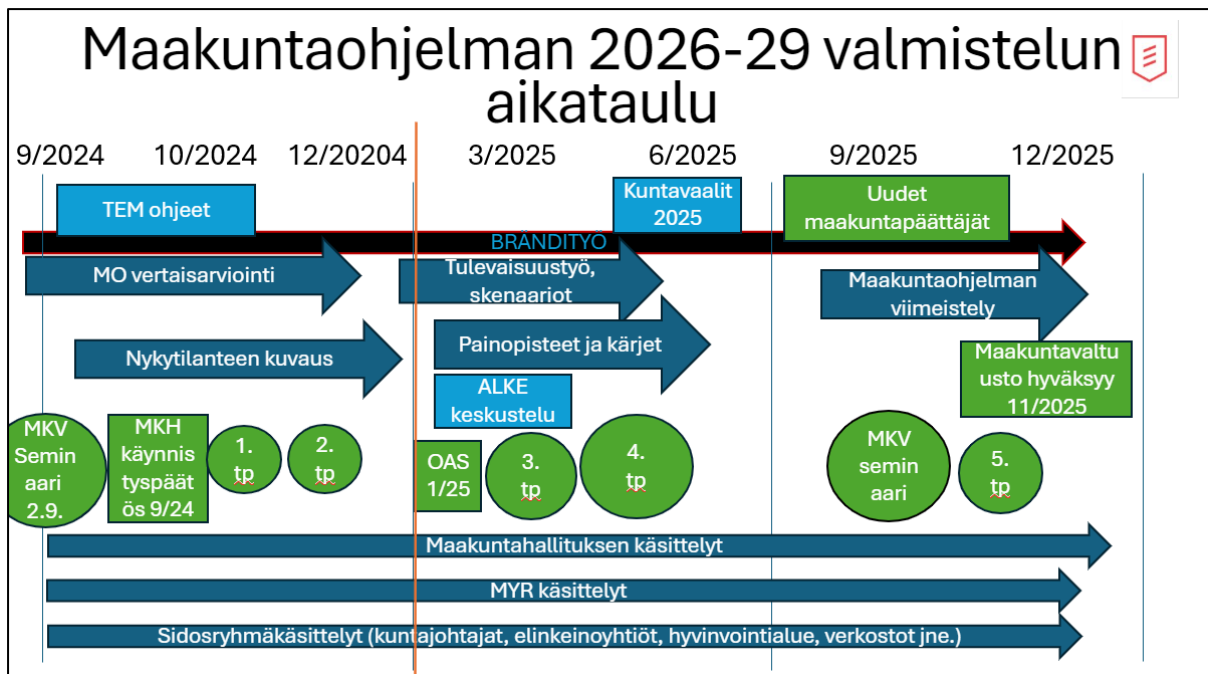
Maakuntaohjelman osallistumis- ja arviointisuunnitelma sekä muut maakuntaohjelmaan liittyvät asiakirjat, kuten maakuntaohjelman luonnos ja ympäristövaikutusten arviointiraportti, ovat valmisteluaikeita mukaisesti nähtävillä Hämeen liitossa ja liiton verkkosivuilla www.hameenliitto.fi.

Yleisölle annetaan mahdollisuus saada tietoja maakuntaohjelman ja ympäristöselostuksen aiotusta sisällöstä, lähtökohdista, tavoitteista ja valmistelusta sekä esittää mielipiteensä asiasta. Tietoa jaetaan lisäksi Hämeen liiton sosiaalisen median kanavien kautta (LinkedIn, Facebook, Instagram).

Maakuntaohjelman hyväksymisestä tiedotetaan hallintolain 62 § mukaisesti. Hyväksymispäätöksestä käy ilmi, miten ympäristöselostus ja ohjelman valmistelun aikana saadut mielipiteet ja lausunnot on otettu huomioon. Hyväksymispäätös ja maakuntaohjelma julkaistaan sähköisesti sekä asetetaan nähtäville. Hyväksytty maakuntaohjelma tulee toivottavasti laajaan ja ahkeraan käyttöön.

Valmistelun vaiheet ja aikataulu

Maakuntaohjelman valmistelun aikataulu Kanta-Hämeen maakuntaohjelma laaditaan tiiviinä prosessina. Seuraavassa on listattu työn keskeisiä valmistelu- ja käsittelyvaiheita 2025.

Kuva 1: Maakuntaohjelman aikataulu aikajanan muodossa.

Aikataulu täsmentyy ja täydentyy valmisteluprosessin aikana:

2024		
2.9.	Maakuntavaltuusto	Valtuustoseminaarin esitykset & työpaja - teemoina tulevaisuus, unelmien hanke ja yhteistyö
24.10.	1. työpaja	Häme innovaatioekosysteemi peli
12.11.	2. työpaja	Hämeen aluekehityspäivä: teemoina maakuntaohjelman valmistelu, sidosryhmien strategiat ja AKKE rahoitus
2025		
20.1.	Maakuntahallitus	Osallistumis- ja arviointisuunnitelman hyväksyminen ja nähtäville asettaminen, Kanta-Häme tilannekuva
22.1.–23.2.		OAS nähtävillä

17.2.	Maakuntahallitus	Tulevaisuustyöskentelyä, keskustelu maakuntaohjelman painopisteistä
Maaliskuussa		Sidosryhmäkysely
10.3.	Maakunnan yhteistyöryhmä	Keskustelu maakuntaohjelman painopisteistä
24.3.	Maakuntahallitus	Maakuntaohjelman työstäminen
Vko 12–13	3. työpaja	Seudulliset työpajat - Forssa, Hämeenlinna ja Riihimäki Teemana maakuntaohjelman painopisteet
23. tai 24.4.	4. työpaja	FRUSH yhteydessä
28.4.	Maakuntahallitus	Painopisteiden ja älykkään erikoistumisen kärkien valmistelu
19.5.	Maakuntavaltuusto	Maakuntaohjelman työstäminen
26.5.	Maakuntahallitus	Maakuntaohjelman työstäminen
2.6.	Maakunnan yhteistyöryhmä	Maakuntaohjelman työstäminen
16.6	Maakuntahallitus	Maakuntaohjelman työstäminen
18.8.	Maakuntavaltuuston seminaari	Maakuntaohjelman työstäminen
15.9.	Maakuntahallitus	Maakuntaohjelma nähtäville, kuulutukset, lausunnot
29.9.	Maakunnan yhteistyöryhmä 5. työpaja	Linjaukset maakuntaohjelmaan Vaikuttavuuden varmistaminen
6.10.	Maakuntahallitus	Maakuntaohjelman viimeistelyä ja palautteen käsittelyä
10.11.	Maakuntahallitus	Esitys maakuntaohjelmaksi
24.11.	Maakuntavaltuusto	Maakuntaohjelman hyväksyminen

Sidosryhmät

- Kunnat – kuntajohtajakokous ja hallitukset
- Maakunnan asukkaat ja maakunnallinen nuorisovaltuusto
- Maakunnan yhdistykset ja maakunnallinen järjestöneuvottelukunta

- Maakunnan yritykset
- Maakunnan yhteistyöryhmä ja sen sihteeristö
- Hämeen ELY-keskus
- Uudenmaan ELY-keskus
- TyöHäme ja Etelä-Hämeen työllisyysalue
- OmaHäme
- Linnan Kehitys Oy
- Forssan Yrityskehitys Oy
- Janakkalan Yrityskehitys Oy
- Riihimäen Tilat ja Kehitys Oy
- Hämeen kauppakamari
- Riihimäen-Hyvinkään kauppakamari
- Hämeen Yrittäjät
- Teknologiateollisuuden Kanta-Hämeen aluejohtokunta
- MTK Häme

- Hämeen ammattikorkeakoulu HAMK
- Helsingin yliopisto / Lammin biologinen asema
- Luonnonvarakeskus LUKE
- Ammatilliset oppilaitokset: Hämeen ammatti-instituutti HAMI, HYRIA, Lounais-Hämeen koulutus kuntayhtymä LHKK, Kiipulan ammattiopisto, Koulutuskeskus Tavastia

- Aalto-yliopisto
- Tampereen yliopisto
- LUT-yliopisto
- LAB-ammattikorkeakoulu
- Laurea-ammattikorkeakoulu
- Metropolia Ammattikorkeakoulu
- Suomen ympäristöopisto SYKLI
- Suomen ympäristökeskus SYKE
- Ilmatieteenlaitos
- Maanmittauslaitos
- Teknologian tutkimuskeskus VTT

- Etelä- ja Länsi-Suomen maakuntien liitot

- ProAgria Häme

- Vanajavesisäätiö

- Leader-ryhmät

Tekijät

Maakuntaohjelman valmisteluun osallistuu laaja joukko asiantuntijoita maakunnasta ja sen ulkopuolelta. Valmistelun poliittinen ohjaus on maakuntavaltuustolla ja maakuntahallituksella.

Hämeen liitosta valmisteluun osallistuvat:

- Toni K. Laine, maakuntajohtaja
- Jyri Sarkkinen, kehittämisjohtaja
- Krista Taipale, Häme EU Office johtaja
- Marko Mälly, maakunnan kehittämispäällikkö
- Minna Takala, projektipäällikkö
- Sebastian Hovi, aluekehitysasiantuntija
- Arto Saarinen, aluekehitysasiantuntija
- Jukka Lidman, maakunta-analyytikko
- Mikael Asikainen, maakuntakaavoittaja
- Juuso Helander, liikenneasiantuntija
- Paula Mustonen, maakuntainsinööri
- Jaana Laakso, tapahtuma ja kulttuurivastaava
- Julia Rikkonen, kehittämiskoordinaattori
- Reetta Sorjonen, viestintäpäällikkö

Yhteyshenkilöt

Jyri Sarkkinen, kehittämisjohtaja
+358 50 523 1598, jyri.sarkkinen@hame.fi

Sebastian Hovi, aluekehitysasiantuntija
+358 50 563 7297, sebastian.hovi@hame.fi

Jukka Lidman, maakunta-analyytikko
+358 50 479 2541 jukka.lidman@hame.fi

Minna Takala, projektipäällikkö
+358 50 526 4648 minna.takala@hame.fi

Yhteystiedot

Hämeen liitto
Niittykatu 5
13100 Hämeenlinna
hameenliitto@hame.fi
www.hameenliitto.fi